

Brabantse Uitkeringsgerechtigden Samen Burgerkracht Uit Samenwerking.

Brabantse Koepelorganisatie BUS, Hoefstraat 175, 5014 NK Tilburg.

Contacten: per e-mail: info@debus.nl en voor info: web: www.debus.nl

---

Stand van zaken in de zorg 2024. Wat moet anders en kan beter. Wat is er voor nodig.

Binnen én buiten de zorg nodig:

Toegankelijke en betaalbare zorg voor iedereen die dat nodig heeft. Dat is van groot belang voor een gezonde samenleving waarin iedereen mee kan doen. Maar dit is niet vanzelfsprekend. We zien aanhoudende wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg, er zijn steeds meer mensen zonder vaste huisarts en de wachttijden voor de poliklinieken lopen op, aldus de woordvoerders van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZA).

Er is een kloof tussen de zorgvraag en het zorgaanbod en deze wordt groter. Het dichten van deze zorgkloof vraagt om een transitie binnen én buiten de zorg. De zorg en de overheid hebben de verantwoordelijkheid om werk te maken van passende zorg: zorg die bijdraagt aan het functioneren van mensen en de kwaliteit van leven, waarbij patiënt en zorgverlener samen beslissen, met minder focus op ziekte en behandeling. Maar zonder een brede inzet op gezondheid vanuit alle beleidsterreinen en de hele samenleving wordt de zorgkloof niet kleiner. Wij pleiten voor overkoepelende, niet-vrijblijvende gezondheidsdoelen die de hele samenleving en alle sectoren richting kunnen geven. Een wettelijke verankering en een hoopvol toekomstbeeld dragen hieraan bij.

In het kort:

- Het dichten van de zorgkloof vraagt om een transitie binnen én buiten de zorg en een brede inzet op gezondheid.
- De fundamentele transitie die is ingezet met het Integraal Zorgakkoord vraagt om goede procesregie. De uitdaging voor de komende tijd is daarbij om te stoppen met zaken die niet bijdragen aan passende zorg en ondersteuning.
- Wij roepen op tot wettelijke verankering van gezondheidsdoelen, om de hele samenleving en alle sectoren richting te geven.
- Het zorgveld moet voldoende ruimte voelen om passende zorg in te richten. Concrete transitiedoelen, toetsbare gezondheidsdoelen en een strategie op het veranderproces helpen om het bestaande los te kunnen laten en de zorgtransitie te versnellen.

1.1 Voor welke uitdagingen staan we?

Ook in 2024 staan we voor grote uitdagingen in de zorg. De druk van de vergrijzing loopt verder op doordat de prognose is dat de levensverwachting in 2024 verder toeneemt. Ondanks dat er meer mensen in de zorg zijn gaan werken blijven de tekorten op de arbeidsmarkt verder oplopen. Dit wordt versterkt doordat veel zorgprofessionals in de komende jaren met pensioen gaan. Als we niets doen loopt de werkdruk verder op. We zien de afgelopen jaren een stijgende en veranderende zorgvraag. Dit wordt deels veroorzaakt door armoede, (ongezonde) leefomstandigheden en leefgewoonten. Maar ook verbeterde technologie en meer medische mogelijkheden dragen hieraan bij. Hierdoor ontstaat een zorgkloof. In het huidige systeem kunnen we hier onvoldoende snel op inspelen. Dit uit zich op dit moment onder andere in toenemende wachtlijsten en wachttijden in verschillende sectoren. Dat baart ons zorgen, want de gezondheidsverschillen tussen arm en rijk nemen hiermee verder toe. Dit benoemden we ook al in onze Stand van de zorg 2023. De zorg zoals wij die gewend zijn, is niet meer vanzelfsprekend. Het is in toenemende mate zoeken naar evenwicht in het verdelen van schaarse zorgcapaciteit. Maar we kunnen een hoop winst boeken door de zorg te organiseren vanuit de principes van passende zorg en het thema gezondheid breed te agenderen. Binnen de zorg wordt hier hard aan gewerkt en zijn er verschillende hoopvolle ontwikkelingen zichtbaar. Daarmee dragen we bij aan een toekomstbestendige zorg. Dat vraagt wel om procesregie op de zorgtransitie en een wettelijke verankering van gezondheidsdoelen. Hieronder lichten we toe hoe dit eruit kan zien.

1.2 Meer procesregie op de zorgtransitie:

Het Integraal Zorgakkoord (IZA) is een belangrijke en goede eerste stap in het ontwikkelen en veranderen van de zorg om deze toekomstbestendig te maken. Alle IZA-partijen hebben aangegeven door te willen gaan

met het IZA en met de beweging naar meer passende zorg en ondersteuning. Zorgprofessionals en zorgverzekeraars* zijn volop bezig met het vorm geven van een nieuwe toekomst. We zien dat het nieuwe kabinet dit ook wil. Dit juichen wij toe. Maar we zijn ook bezorgd, want de transitie die we met het IZA willen maken is groot en raakt aan de belangrijke uitgangspunten van de zorg en onze samenleving. *Daarvoor is een fundamentele transitie nodig.*

*Als we spreken over de zorgverzekeraar, dan bedoelen we daarmee ook het zorgkantoor.

Een fundamentele transitie gaat niet zonder slag of stoot. Er is transitiepijn, terwijl de transitieopbrengst niet altijd direct zichtbaar is. Mensen moeten wennen aan een veranderende houding van de zorgprofessional. Zorgprofessionals zien hun vak veranderen. Organisaties merken dat hun bedrijfsvoering verandert en maken zich zorgen over de continuïteit. Zorgorganisaties werken steeds meer samen met andere zorgorganisaties, over de grenzen van domeinen heen. Verzekeraars pakken een andere rol. De overheid moet een nieuwe wereld omarmen, terwijl de kaders om aan te toetsen vaak gemaakt zijn in een oude wereld. Verandering vraagt tijd, energie en mentale ruimte om belangrijke keuzes te maken en mensen mee te nemen in wat er nodig is. Dat is moeilijk op te brengen als we de verandering 'erbij' doen. We hebben in het domein van zorg en welzijn en bij de overheid niet de mensen en de middelen om meerdere sporen naast elkaar te bewandelen. De uitdaging voor de komende tijd is dus ook om te stoppen met zaken die niet bijdragen aan passende zorg en ondersteuning. *Daarmee maken we ruimte voor verandering.*

Om de transitie naar meer passende zorg en ondersteuning te versnellen, pleiten wij bij de doorontwikkeling van het IZA naar een breed zorg- en welzijnsakkoord voor duidelijke doelen, goede procesregie en een werkwijze om het lerend vermogen te vergroten. Een gezamenlijke werkagenda van 'Team Overheid' (VWS, ZINL, NZa, IGJ) gericht op het ondersteunen en vergroten van de veranderkracht van de zorg, zou hier onderdeel van moeten zijn.

‘Een goed transitieproces heeft duidelijke doelen en mijlpalen, haalt vrijblijvendheid weg en vindt plaats in gesprek met de samenleving.’

1.3 Formuleer overkoepelende gezondheidsdoelen:

Een gezonde samenleving is een verantwoordelijkheid die de zorg overstijgt. Uit onderzoek blijkt dat gezondheid van mensen maar voor een deel bepaald wordt door de zorg die zij ontvangen. Er is dus meer nodig dan we nu doen om de zorgkloof kleiner te maken. Er moet een grotere verandering plaatsvinden. Deze bredere transitie gaat over het verbeteren van de gezondheid van Nederlanders. Waardoor het beroep dat mensen op de zorg hoeven te doen minder groot wordt. Deze transitie vraagt een bijdrage vanuit de hele samenleving en alle beleidsterreinen. Daarom riepen wij in de Stand van de zorg 2023 al op om op landelijk niveau gezondheidsdoelen op te stellen. Om de vrijblijvendheid van het behalen van landelijke gezondheidsdoelen af te halen, roepen wij ook op om deze gezondheidsdoelen wettelijk vast te leggen. *‘We kunnen de zorgkloof alleen kleiner maken als we de samenleving gezonder maken.’*

Wij zijn niet de enige die deze oproep doet. Eerder wezen adviesorganen, zoals de Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving, hoogleraren, regio's en meer dan 70 organisaties al op de noodzaak om gezondheidsdoelen vast te leggen. Ook zij geven aan dat dit een voorwaarde is om verandering te brengen in de vrijblijvendheid van het behalen van gezondheidsdoelen. De missie van de Kennis- en Innovatieagenda Gezondheid & Zorg 2024-2027 kan richting geven aan het formuleren van gezondheidsdoelen voor Nederland. Bijvoorbeeld: "In 2040 leven alle mensen in Nederland tenminste 5 jaar langer in goede gezondheid", en "In 2040 zijn de gezondheidsverschillen tussen de laagste en hoogste sociaaleconomische groepen met 30% afgenomen."

1.4 Een hoopvol toekomstbeeld:

Inwoners, zorgprofessionals en zorgverzekeraars hebben een hoopvol toekomstbeeld nodig als het gaat om de verschuiving van 'recht op zorg' naar 'passende zorg en gezondheid'. We zien op lokaal en regionaal niveau dat er mooie stappen worden gezet naar passende zorg en gericht op verbetering van de gezondheid van alle Nederlanders. In dialoog met inwoners, over zorgwetten heen kijkend en met een grote drive van betrokken professionals en bestuurders. Maar met alleen de koplopers komen we er niet. De eerste volgers zijn minstens zo belangrijk. Natuurlijk is er transitiepijn, vrijwel niets groots gaat in één keer goed. De transitie van werkprocessen, organisaties en nieuwe onderlinge verhoudingen vraagt om doorzettingsvermogen. En soms ook om afscheid nemen van wat er is.

Het bestaande loslaten geldt niet alleen voor professionele partijen. Voor inwoners in Nederland geldt hetzelfde. De zorg die zij lang gekend hebben, is niet altijd het meest passend. Er is zorg die minder bijdraagt aan kwaliteit van leven dan we dachten. Soms is niets doen beter dan opereren. Ook bieden digitalisering en nieuwe technologieën mogelijkheden om zorg op een andere wijze aan te bieden.

‘De koplopers maken zichtbaar dat een hoopvol toekomstbeeld mogelijk is. Voorbeelden laten zien dat de winnaars van de transitie de burgers en zorgprofessionals zijn.’

Koplopers en de moedige eerste volgers maken ons ook hoopvol dat de transitieopbrengst groot is. Voorbeelden laten zien dat de winnaars van de transitie de inwoners en zorgprofessionals van Nederland zijn. Een betere kwaliteit van leven. Geen antwoord vanuit de zorg als de vraag die er ligt beter ergens anders opgelost wordt. Meer werkplezier voor zorgprofessionals. Meer vertrouwen dat zorg beschikbaar blijft voor diegenen die dit het meest nodig hebben. Deze verhalen kunnen we bundelen tot een hoopvol toekomstbeeld dat het dichten van de zorgkloof binnen bereik kan zijn.

Hier ligt een verantwoordelijkheid voor onszelf, maar we doen ook een beroep op het zorgveld en de politiek. De zorgbelofte waartoe de Patiëntenfederatie een eerste aanzet heeft gedaan en die alle IZA-partijen nu verder ontwikkelen, kan hiervoor als basis dienen.

Bron: NZA.

Tilburg: 08 november 2024

Bestuur BUS